

KARYO HLİSO : ÇALINMIŐ E

«            »

“Karyo li utub ho koryo li al karyo dhalse karyo”

“Badađın¹ aldığı e² için çok hüzünleniyor ve kederleniyorum”

Yuhanun Bar Ebroyo, Abulfarac (1226-1286)

"Karyo Hliso", yitirilmiş olanlara karşı, yüreklendirici ve cesaretlendirici anlamlar anlamındadır.

Süryanice'de "karyo" iki ayrı anlam taşır: Birincisi, badak, tıknaz, kısa boylu anlamındadır. İkincisi, e, samandan ayrılmış buğday yığını anlamındadır.

Tıpkı "karyo" gibi, "hliso" sözcüğü de Süryanice'de iki ayrı anlam taşımaktadır: Birincisi, almak, yağmalamak, soymak, talan etmek, gasp etmektir. İkincisi, cesur olmak, yiğit olmak, yürekli olmak, yılmaz olmak, cevval olmak, bahadır olmaktır.

Süryanicedeki "karyo"nun gerçek karşılığı samandan ayrılmış buğday yığını - (e)- olsa da, mecazi anlamda madde değil, manadır. Hayatta değişmemesi gereken anlamlar, değerler, erdemler toplamı olarak açıklanabilir.

Buğday, temel bir besin maddesidir. Tohum anlamına da gelen buğdaydan yalnız ekmek değil, çeşitli yemekler yapılır. Dolayısıyla buğday insanların beslenmesinde en temel gıda maddelerinden birisidir.

Bar Ebroyo gibi deha ve bilge bir insanın, bu denli dertlenmesi ve hüzünlenmesi bunun olmazsa olmaz bir değer/anlam olduğunu göstermektedir. Yeri doldurulabilir, çalınmıŐ bir buğday yığını için bu denli hüzünlenmesi, kederlenmesi düşünülemez.

¹ Kısa Boylu, Bodur, Tıknaz.

² Savurularak samanında ayrılmış buğday yığın, tahıl yığını.

Bar Ebroyo'nun hayatından da anlaşılacağı üzere, “**karyo**” ismini kullanma şekli felsefi, düşünsel, etik donanımlar, kültürel, ruhsal temellere dönük anlamlar içermektedir. Maddeden çok manaya yani hayatın anlamlarına dönüktür. **‘İnsan yalnız ekmekle yaşamaz. Allah’ın ağzından çıkan her sözle yaşar’** (Matta 4. 4) vurgusunda olduğu gibi insanı ayakta tutan kelimedir.

‘Karyo’ bireysel ve toplumsal anlamda sosyal-kültürel-ruhsal beslenmedir. Ruh ve mana köklerini besleyen anlamlardır. Hayata katkı sunan pozitif düşüncedir, tamamlayıcı yaklaşımdır, üstünlük taslamayan hizmetkârlıktır, pozitif eylemdir, erdemdir, barıştır, yaşama sevincidir, insan onurudur, disiplindir, özeleştiridir, özgüvendir, özsevgidir, özsaygıdır, özdeğerdir, özdenetimdir, diğerkâmlıktır, yardımlaşmadır, dayanışmadır, ahlaki tutarlılıktır, sorumluluktur, yaşam severliktir, algılama kapasitesidir, tanımlama tarzıdır, değerlendirme sistemidir, özgürlüktür, özgünlüktür, üretkenliktir, sanattır, olumlu değişim/gelişimdir, dönüşümdür, olgunluktur, şefkattir, merhamettir, hakikattir, hakkaniyettir, sadakattir, samimiyettir, vefadır, edeptir ve dolayısıyla medeniyettir.

Tek kelimeyle insanı insan yapan ve insana pozitif gelişim ve yarar sağlayan her şeydir. Bunlar **“anlam, değer, erdem”** kelimesiyle açıklanabilir. Hiçbir dilde, **“anlamlar, değerler ve erdemler toplamı”** tek bir sözcük ile açıklanamaz. Benzetme ve metaforlarla açıklanır. Mecazi göndermeler yapılır.

13. yüzyıl Süryani dehası Malatyalı Barebroyo'nun (Abulfarac), **“badağın çaldığı çeç için çok hüzünleniyor ve kederleniyorum”** sözü, yalnızca dönemin tutumlarına bir sitem değil. Günümüze de büyük paylama ve azarlamalar içeren eleştiriler, dürtüler ve tepkiler anlamına gelmektedir. Dünyevi hayal kırıklıklarına ve tatminsizliklere bir göndermedir.

Barebroyo'nun bu sözünde hayatın anlamlarına dönük güçlü mesajlar, insanın kendi içindeki ikiliğin, çelişkinin merkezine vurgular var. Ego ve ruhun içsel çatışmalarını/çelişimlerini dile getirmektedir. İnsan olarak içimizdeki karanlık ve aydınlık yanların savaşını anlatmaktadır.

Ahlaki tutarlılığı önceleyen insani/kalıcı değerlere göre yaşamaya, sevgi-saygı vermeye, sorumluluk/sahiplenme duygusuyla katkıda bulunmaya zorlayan koşulsuz sevgi ile bizi baltalayan iyilik yapmaktan alıkoyan, dizginleyen, hayatımızı ve çalışmalarımızı sabote eden kötü tercihlere yönelten bencil sevginin gücünü tanıtıyor. Tanıtırken, sakındırıyor.

Bu sakınmayı anlatırken, aynı zamanda yaşamın kendisi ve özü olan gerçek sevgiye yani, gücün sevgisine değil, sevginin gücüne yönlendirmektedir. Bu aynı

zamanda, araçların farkındalığı içinde amaca bir çağrıdır. Bu çağrı, içsel beğenmişliği, korkuya dayalı, egonun esareti içinde yaşadığımız bir dünyadan çıkarıp içimizdeki saf sevgi ile buluşturma çağrısıdır. Gücü, sevgiyi, mutluluğu artık dışımızda değil, içimizde bulabileceğimizin davetidir. Asma ve çubuk örneğinde olduğu gibi³, hayatın amacı/manasıyla özdeşleşme sevgisidir. Ruhsal manada içsel kavgayı sonuçlandırma çabasıdır.

Bar Ebroyo, “ سَهْوٌ سِىءٌ لِّى هَلْ يَمُرُّ مِنْ تَلْمِذِهِ، يُعْصِمُ مَلْحَمًا، وَمَعَهُمَا حَلْجٌ طَائِفٌ، بِسَائِلٍ كَلِمَةٍ
Kendi kendimizi alıkoyalım, içimize odaklanalım ki, yüreğimizde saklı bulunan cennetimizi keşfedelim, yani Allahımızı bulalım” deyişiyle, aslında bu temel gerçeği haykırmaktadır. Çünkü O’na göre, maneviyat, ruhla ilgilidir. Herkes kendi ruhsal-insani gelişiminden sorumludur. Maneviyat, kendini tanıma, kendine ve başkalarına karşı sorumlu olma alanına bir yolculuktur. İçsel ikiliğin (karanlık ve aydın taraf, ruh ve ego) farkında olmadan bu yolculuk yapılamaz. Yapılsa da, sonu hüsrana ve zarardır.

Bar Ebroyo’ya göre, insanın iç dünyasında, hiçbir sevgi, hayatı var eden, yöneten ilahi sevgiden, etkin ve mutlak hakikat sevgisinden üstün olmamalıdır. Ruhunda Rabbin sevgisi ve bilgisi bulunmayan sevgi, hayatın dar sokaklarında çıkmaza götürür. Hayat yolculuğunda başarıya götürmez. Onun için hayatın ana dinamiğinde ve idaresinde Rabbin sevgisi olmalıdır. Hüzün ve kederle buna gönderme yapılmaktadır.

Bu göndermede samimi niyetten gelen tepki ve eleştiri vardır. Bu tepkisel eleştiri dönüştürücü etkiler için yapılmaktadır. Etkisi ruhsal uyanış ve gelişim için elzemdir, hayati önemdedir.

Bu bağlamda sosyal bir düşünür olan Viktor Frankl derki, “**dürtü ve tepki arasında bir boşluk vardır. Bu boşlukta tepkimizi seçme özgürlüğümüz ve gücümüz bulunmaktadır. Tepkimizde ise, gelişimimiz ve özgürlüğümüz bulunur.**

Bar Ebroyo’nun Süryanicedeki bu “**karyo**” kavramını bu şekilde kullanması, bana Süryani kilise babalarının, düşünürlerin, felsefecilerin, yazarların, üstatların, ustaların, iniş ve çıkışlara karşın, tarihi süreç içinde ürettikleri, bilgelik çağılayan eserleri ve bıraktıkları kültürel mirasın bütününe çağrıştırmaktadır.

“**Karyo**” kavramı, dürtü ve tepki arasındaki boşluk gibi dursa da, o boşlukta hayatın anlamı ve gücü var. Söz konusu tepki/ tepkisellik, derin düşüncelere ve sorumluluklara sevk etmektedir.

³ Asma ve çubuk benzetmesi için bkzn. Yuhanna 15: 1-5.

‘**Karyo**’nun çağrışımları, benim için heyecan uyandırmaktadır. Bu veciz söz, son otuz yılda Mardin yöresinde verdiğim çok boyutlu hizmetin gerekçelerini sulamaktadır.

İnanıyorum ki, erdemlerin, anlamların, değerlerin tohumları, toprağa gömülü buğday tanesi gibi, yüreklerin ve ruhların derinliğinde saklıdır. Çalınamaz ve gasp edilemez. Gereken çabalama ve çapalama yapılırsa, tohumlar yeniden yeşerecek, ürün verecektir. Yeter ki, yapılanlar yüreklere hitap eden samimi bir üslup ve yöntem ile yapılsın.

Bana göre, bakraç, evrensel-rasyonel düşünceye koşut olarak, patristik düşüncenin derinliğine sarkıtılmalı, indirilmelidir. Oradan günümüze sosyal çözümler, sentezler geliştirilmelidir.

Onun için Bar Ebroyo’nun bu derin cümlesinden esinlenerek, “**KARYO HLİSO**” mantığını ve felsefesini günümüzün sorunlarına bir gönderme ve sentez olarak geliştirdim.

Bir dilin gelişmişliği, kelime ve kavramlarında gizli anlam zenginliğiyle ölçülmektedir. Bir kelimeye, bir kavrama ne kadar anlam yüklenmişse, o dil o kadar zengin sayılır⁴.

‘**Karyo Hliso**’ örneğinde olduğu gibi, kavramlardaki anlam zenginliği, Süryanice’nin ne denli kadim ve zengin bir dil olduğunu göstermektedir.

Karyo, gerçek manada çeç, yani samandan ayrılmış buğday yığınıdır. Saman yığını ise, Süryanicede “**ULDO**” olarak adlandırılmıştır.

Karyo (çeç=buğday öbeği) kadar olmasa da, **Uldo** (saman yığını) da ihtiyaç için önemlidir.

Hızlı iletişim çağında, hayatın içinde, hayatın etkileşimi ile varlık bulan Süryaniceyi ve onun derinliğinden günümüze gelen kelimelerimizi/kavramlarımızı sahiplenmezsek, hiçbir değerimizi (kilise, kültür, dil...) koruyamayacağımızı anlamak zorundayız.

Bu farkındalık gelişmezse, Karyo’yu da, Uldo’yu da kaybederiz!

Malfono Yusuf Beğtaş

⁴ Bar Ebroyo, Süryanicedeki bu anlam karşıtlığını ve zenginliğini kelimelerle/kavramlarla oynarcasına uygunluğa göre anlamlarını edebi bir üslupla yazabilmiş bir öncüdür. Bir ekoldür.

Süryani Dili-Kültürü ve Edebiyatı Derneđi Başkanı – Mardin